

vereering voor de sprookjes-tante. Dagelijks was ze met haar in den bloemenhof en dan praatte Tante Mieke in schilderachtige taal over wat de bloemen fluisterden als ze knikten in den wind, over wat hun hart voelde, hun oogen zeiden, hun verlangen naar zon en blauwen hemel inhield.

Onvergetelijk is de indruk geweest, dien deze Tante Mieke op het kind heeft gemaakt.

Veel later, toen ze op 56-jarigen leeftijd was overleden, (in 1928), herdacht Alice haar in een vers, waarin ze getuigde:

Een bonte bloemfontein over ons kinderjaren is zij geweest;

Geheime kluis van troost voor al die ouder waren naar haar geest.

In kind'ren en in bloemen zag zij Gods genade. Die waren d'eenige weelde van haar dagen hier benee.

Zij sprak van ieder 't goed, van geen het kwade. Dat miek heur woning mild in wel en wee. Zij wist de poëzie der schoone Kempenlanden, Die stond in heuren hof als rijkeladen boom. Zij heeft zich uitgedeeld met gulle brave handen,

Vrij van schijnheiligheid en van intentie vroom. Toch is zij zelf een eenzaam hart gebleven. En niemand wist heur droefenis of droom. Heer, geef dat zij na dit verborgen leven U als vertrouweling voor eeuwig tegenkoom.

Het behoeft wel geen nader bewijs, dat we in deze mededeeling omtrent den omgang met, en den invloed van Tante Mieke weer een belangrijk nieuw gegeven hebben.

De bijzondere voorliefde van Alice voor bloemen, zooals we die kennen uit „Vondelingskens” en „Op Zachte Vooizekens”, die haast een omgang als met levende wezens was, is hiermede verklaard — en, wat misschien nog meer zegt — van allen schijn van houding ontdaan. Als ze in haar verzen met de bloemen vertrouwelijk spreekt en allerlei levenswijsheid bij ze vindt, is dat een voortgaan in de lijn van Tante Mieke en dus psychologisch volkomen aanvaardbaar.

Verklaard is daarmee ook, waarom Alice op haar 15e jaar naar de landbouwhuishoudschool te Overijssche ging. Het was weer de ontbloede liefde voor de natuur en haar schoonheid, die haar er bracht en blijkens allerlei mededeelingen, die de necrologie in de Vlaamsche krant „De Eendracht” verstrekt, is ze er goed op haar plaats geweest. Ze leefde er in blijheid en ze uitte deze blijheid in verzen, die, voorzover ze bewaard zijn, in het gedenkschrift worden gepubliceerd.

Deze school met haar eigenaardige benaming was niet op een bepaalde bestemming gericht, doch, naar Mevrouw Nahon in een brief het formuleerde, „een vormschool in practischen geest”, derhalve een instituut voor algemeene ontwikkeling.

De beroepskeuze moest dus na deze school-jaren volgen.

Alice koos, op voorbeeld van een oudere zuster, de verpleegstersopleiding en ging daartoe naar het Stuyvenberg-gasthuis te Antwerpen.

Aanvankelijk liep alles goed. Ze vond zelfs nog tijd om te dichten, 's nachts, als ze waakdienst had. Maar de zware taak, — 't was juist het eerste oorlogsjaar — en een gevatte koude, die ze niet uitvieren kon, ondermijnden haar krachten. Ze moest terug naar huis.

Eenigen tijd — dit is ook weer een nieuw gegeven — volgde ze de lessen in letterkunde, die de dichter Pol de Mont aan de Stedelijke Academie gaf — maar haar gezondheidstoestand dwong haar, genezing elders te zoeken.

Toen begon de lijdensgeschiedenis van de zes sanatoriumjaren te Tessenderloo, waarover Mevr. v. Rompaey-Lannoy in een voortreffelijk artikel, getiteld „Rouwviolen voor Alice Nahon”, uitvoerige mededeeling heeft gedaan. Wat ik uit deze mededeelingen en uit die van de necrologie in „De Eendracht” memorcer is de betuiging, dat de foutief gestelde diagnose van tuberculose haar onnoemelijk veel leed heeft berokkend en het onnoodige rekken van het verblijf te Tessenderloo heeft veroorzaakt. Het gevolg van dezen misslag is geweest een sterke accentueering van het melancholische, dat toch al in haar aanleg lag. De verzen uit „Vondelingskens” en „Op Zachte Vooizekens” verraden dit onmiskenbaar.

Van betekenis is weer dit element voor wat we als verdere levensfeiten zien.

Toen ze, na een langdurigen zwervtocht om genezing te zoeken voor de chronische bronchitis, die haar ziekte was, eindelijk de betrekking aanvaardde van bibliothecaresse van de leeszaal te Mechelen, was ze een geheel andere figuur. Het gesprek met den journalist de Maegt, dat ik in mijn boekje „Karakterschets van Alice Nahon” voor een deel weergaf, getuigt dit. Ze wilde van haar vroegere werk niet hooren. Ze verwierp den geest en de stemming van haar vroegere verzen en ze verklaarde alles te doen, om boven die simpelheid uit te komen. Die houding heeft verwondering gewekt, vooral ook, omdat ze haar neerslag vond in den geheel andersoortigen bundel „Schaduw”.

De nieuwere gegevens, die ik U weergaf, verschaffen hier de verklaring. Het was de reactie-houding, nu ze, gezond en tot werken in staat, terugdacht aan de onnoodige sanatoriumjaren en hun invloed. Dáárom sprak ze van zich te schamen over haar melancholie en daarom ontkende ze met nadruk het eenvoudige van haar ziel. Ongetwijfeld kwam daar bij de invloed van een kring van jongeren, in welken ze te Mechelen verkeerde en die haar dreef in de richting van de moderne kunstopvattingen.

Na vijf jaar moest ze haar werkkring neerleggen; haar gezondheidstoestand bleek zwakker,

dan ze had gehoopt. Nu vestigde ze zich — en ziedaar het laatste nieuwe gegeven van biografischen aard — te Mortsel, waar ze vroeger school gegaan had. Bij het 15e eeuwse kasteel Cantecroix was een oude kapelaanswoning. Dat huis, te midden van de natuur, ging ze bewonen. „Ze richtte het”, naar Madame Nahon schreef, „in met oude meubelen, koper vaatwerk, schilderijen, teekeningen, die ze voor weinig geld op den buiten kocht, tot een geheel van artistieke elegance”, en ze verklaarde, toen haar ouders haar daar bezochten, met enthousiasme, dat ze dáár nu eindelijk haar levenswerk kon en zou beginnen. „'t Was” zegt Madame Nahon „een kasteel in een kasteel”.

Helaas, de verwachting werd een illusie. Ze kon er niet blijven. De vochtigheid van de omgeving maakte het onmogelijk.

Toen begon andermaal een zwervtijd. Ze woonde afwisselend hier en daar, hield lezingen, logeerde bij kennissen, „'t was”, schrijft Madame Nahon, „een voortdurende jacht van hier naar ginder, met een ziek gestel, omdat ze, ondanks kleine inkomsten, onafhankelijk wilde zijn”. Tot ziekte kwam aan huis, straks aan bed bond. In gestagen achteruitgang lag ze acht maanden lang neer, geteekend door den naderenden dood. Van die laatste maanden heeft Lode Zielens een beeld gegeven in het „In-memoriam”-artikel, dat hij schreef in „De Volksgazet” van 28 Mei 1933.

Den 21en Mei, Zondagmorgen, overleed ze, na een zeer smartelijken doodstrijd van drie dagen.

Tot zoover over de nadere biografische gegevens. Nu volgen die, welke den ontwikkelingsgang der dichteres betreffen.

C. T.

„Het woord ziel Schriftuurlijk gebruikt.”

Wij moeten thans nader onderzoeken, op welke wijze de door ons besproken „richting” oordeelt over „de ziel”. Als bronnen van kennis voor de opvatting dezer „richting” zijn wij in hoofdzak aangewezen op een drietal geschriften. In de eerste plaats op het door ons besproken boek. In de tweede plaats op een referaat (uitgegeven door de Gereformeerde Psychologische Studievereeniging) van Dr D. H. Th. Vollenhoven, „De eerste vragen der psychologie”. En ten slotte op een onlangs verschenen brochure van den Heer A. Janse „De mensch als „levende ziel””.

paarde aan de kracht van een bazuin de liefelijkheid van een harp, en was tot in de verste hoeken van den tabernakel duidelijk te hooren.

„t Spreekt vanzelf, dat zulk een man zich met gladgepoetste preeken heelemaal niet kon vinden. Al de kunstmatige welsprekendheid, die in de school is op te doen, acht hij niet meer „dan het kaf van het graan in betrekking tot het Evangelie onzer behoudenis. Het sierlijkst mandje in de hand van den zaaijer is een ellendig vertoon, als het geen of geen levensvatbaar zaad bevat”.

Tot zijn studenten zegt hij: „Weegt uw preeken. Levert ze niet bij de el, maar bij het pond”. Het is erger dan dwaasheid om kwistig met woorden en karig met de waarheid te zijn. Hij waarschuwt hen tegen het schieten met los kruis, een schot, dat niet raken kan.” Zij moesten de kerk niet vullen willen door een fijne kunstvolle rede te houden, maar door geestelijk voedsel te bieden. Groote gedachten hebben geen groote woorden en geen opvallende gebaren noodig.

Spurgeon improviseerde altijd. Nooit heeft hij een preek voluit geschreven. Hij had niets voor zich aan een korte, wel doordachte, biddend overwogen schets. Van den ernst, waarmee hij deze aantekeningen bewerkte, geven zijn uitgegeven „Schetsen van leerredenen” een schoon bewijs. Aan de hand van de schets vloeide heel de preek warm uit zijn ziel. Onder ademlooze stilte werd zij door de duizenden toehoorders eerbiedig beluisterd.

Spurgeons preeken leggen een verwonderingwekkend getuigenis af van den geest en het vernuft van dezen prediker. En heel het leven is zijn arsenaal, waaruit hij telkens de meest geschikte wapenen zich kiest tot den heiligen krijg. De geschiedenis, zoowel de Vaderlandsche en de Kerk-geschiedenis, als de historie der Zending, het planten- en bloemenrijk, alles dient hem als materiaal. Hij oefende zich voortdurend in die wetenschappen, welke hem steun boden voor de prediking en slof gaven om zijn gedachten te illustreeren. Zijn rijkdom van beelden, die hij zeker wel wat al te veel gebruikt, grenst aan het

3) Lezingen, blz. 123 en 124.

1) C. H. Spurgeon, Lezingen voor mijn studenten. Inleiding, blz. 3.

2) C. H. Spurgeon, Schetsen over Bunyan. Inleiding.

4) C. H. Spurgeon, Schetsen van leerredenen, uit het Engelsch vertaald, door Elisabeth Freystadt, 1e deel O. T., 2e deel N. Testament.

POPULAIR-WETEN - SCHADDELUKE SCHETSEN

De Spurgeon-Herdenking.

IV.

Een man met pijl en boog.

Spurgeon, die geroemd werd als de „Prince of preachers”, de Vorst onder de predikers, is niet op de school, maar door het leven gevormd. Leven en levendigheid zijn de karaktertrekken van zijn prediking, zoowel wat den vorm als wat den inhoud betreft.

Spurgeon is een man van eenvoud. Geheel het contrast met de hoogdeftige, gedurig in ander gewaad verschijnende ambtsdragers van de Staatskerk met haar dorre liturgie en stijve vormelijkheid.

De kelkvormige verhevenheid van den kansel was gewoonlijk een model van houterigheid. Zoo ongekunsteld als in de natuur de bloemkelk wiegelt op haar stengel, zoo hard en onbuigzaam stond de preekstoel tegen den wand van de kerk. Hij plaatste den prediker in een isolement, verheven boven zijn hoorders. En bevorderde den statigen preektoon, door den dichter in zijn: „Uit de wolk sticht ik mijn volk” terecht gebekeld.

Een platform doet den prediker plaatsnemen schier in 't midden van de hoorders en brengt er hem als vanzelf toe, niet uit de hoogte, maar eenvoudig en meer vertrouwelijk het woord tot de gemeente te richten.

Spurgeon is de prediker van het platform. Zonder toga of bef staat hij daar, met een stoel en een kleine tafel naast zich, waarop een opende Bijbel ligt. In zijn uiterlijke verschijning maakt hij geheel den indruk van een gewoon man uit het volk. Alles is aan hem even eenvoudig. Zijn uiterlijke verschijning en geheel zijn voordracht. 't Is alles natuurlijk en ongekunsteld. Niets gemaakts of gedwongens. „Het ambtelijk vormelijke is machteloos geworden”, zoo zegt hij tot zijn studenten, „en leven is noodig om wel te slagen en te overwinnen. Gemanierdheid,

Voor de ons evenwe werk, dat Allereerst sproken, lichaam en termen twee zoo heeft w het gedaan door ons met het S De eerst besproken halve aldus De ziel tie en het als over De menschen zien loopen „ziel” als ge begrip „zi concreten Vat men veert men i.g. ding. Het dich bestaat uit dan ook n deze „rich schemata rust op ee christelijke tot ketterij Wij moe te leeren zoo wordt

„Om ove aan Gods luisteren dat zij spr een of schepsel, Schrift w 't is dus Bijbel te van het c mensch s ducianism komt. 't is een een tekst de leer a zelf. 't Ge nisme pre den als d

- 1) A. Janse
- 2) Dr D. reformatie w
- 3) Dr D. teekeningen
- 4) A. Janse

ongeloofel door hij z weten. Hij diking, zo de ooren Hij deed c zoodat hij pen indru voorts de toepasselij hij komt eigenaard den weg kennen i tot het er op zoo g „Er zijn tekst heb lezen heb een milita te hebben vrijheid i Tegen kende de sprak nie lijke wijs en der k De invl zijdt uitgi heeft de hij, voore Londen, belasterd minachtia een actou voor het of kluis

5) Zie: i beste illust melt, uber Vierte Auf Ten aan ken van Sp „Bij Cal in symbolis ook zoo aa pakken ma Dr A. Kuy 9) Lezin

ze zich — en in van biogra- vroeger school kasteel Cante- ing. Dat huis, bewonen. „Ze a schreef, „in rk, schilderijen, t geld op den artistieke ele- ar ouders haar s, dat ze daar a zou beginnen en kasteel in

een illusie. Ze id van de om- tijd. Ze woonde ingen, logeerde adame Nahon, r naar ginder, ondanks kleine- in. Tot ziekte bond. In ge- maanden lang den dood. Van elens een beeld rtikel, dat hij 8 Mei 1933. verloed ze, na an drie dagen.

lografische ge- ontwikkelings-

C. T.

DE III

gebruikt."

eken, op welke bling" oordeel kennis voor de ij in hoofd- geschriften. In esproken boek aat (uitgegeven che Studiever- lenhoven, „De i ten slotte op van den Heer le ziel".

in de liefelijk- verste hoeken ooren. Hij wist door het illustratieve in zijn prediking, zooals een Arabisch spreekwoord zegt, de ooren zijner hoorders in oogen te veranderen. Hij deed de menschen haast zien wat zij hoorden; zoodat hij de waarheid, die hij predikte, met die- pen indruk bij hen thuis bracht. Overstelpend is voorts de overvloed van praktische opmerkingen, loepasselijke en stichtelijke overdenkingen. Daar- bij komt dat hij dikwijls zulke schoone, vaak eigenaardige teksten wist te vinden. Hij kende den weg in de Schrift als weinigen. Niet te mis- kennen is het evenwel, dat hij zelf vaak vervalt tot het ernstig euvel, waartegen hij zijn studenten op zoo geestige wijze heeft gewaarschuwd. „Er zijn predikers", zoo zegt hij, „die met hun tekst hebben afgedaan, zoodra zij dien voorge- lezen hebben. Zij geven aan dat deel des Woords een militair groet, en na er voor aangeslagen te hebben, rukken zij onbekommerd het land der vrijheid in".¹⁾

Tegen herhalingen zag hij niet op, want hij kende deze als het geheim van den indruk. Hij sprak niet in bewegelijke woorden van mensche- lijke wijsheid, maar in de betooning des Geestes en der kracht. 1 Corinth 2: 4.

De invloed die van Spurgeons preeken wijd en zijd uitging, was verbazend groot. Rijken zegen heeft de Heere er op doen rusten. Anderzijds is hij, vooral in de eerste jaren van zijn arbeid in Londen, op schier ongeloofelijke wijze bespot en belasterd. De tegenstanders spraken steeds met minachting van „dien knaap". Zij noemden hem een acteur, een godsdienstigen volksman, die voor het „minne publiek" sprak, dat nooit in kerk of kluiskwam. Zij kwalificeerden hem als een

Voor de eenheid van ons betoog zullen wij ons evenwel in hoofdzaak houden aan het eerste werk, dat stellig het belangrijkste is.

Allereerst vinden wij dan de gedachte uitgesproken, dat wij niet mogen handelen over lichaam en ziel in dien zin, dat wij met die twee termen twee onderscheiden substanties bedoelen; zoo heeft wel steeds de Gereformeerde geloofsleer het gedaan; maar volgens de opvatting van de door ons besproken „richting" is dit in strijd met het Schriftuurlijk spraakgebruik.

De eerste stelling, die wij bij de door ons besproken „richting" vinden, kunnen wij der- halve aldus formuleeren:

De ziel is geen ding, is geen substantie en het is onjuist om over den dood te spreken als over een scheiding tusschen ziel en lichaam. De mensch is een eenheid. Zooals wij elkander zien loopen langs de straat, wordt „de levende ziel" als geheel ziel genoemd. Dat is het grond- begrip „ziel". Ziel beteekent dus den heelen concreten mensch.²⁾

Vat men het woord ziel anders op, dan promo- veert men een functiegroep onwillekeurig tot een z.g. ding.³⁾

Het dichotomisme, de opvatting dat de mensch bestaat uit ziel en lichaam, lost de moeilijkheden dan ook niet op, maar vergroot die juist, volgens deze „richting". De dichotomie, die tweeledige schemata met functiegroepen vereenzelvigt, be- rust op een vermenging van christelijke en anti- christelijke motieven en leidde dan ook steeds tot ketterij.⁴⁾

Wij moeten om de opvatting van de Schrift te leeren kennen naar heel de Schrift luisteren, zoo wordt gezegd.

„Om over den mensch te spreken in gehoorzaamheid aan Gods Woord, is het noodig, dat we eerbiedig luisteren naar de gansche Schrift, en vooral bedenken, dat zij spreekt over Gods schepselen en dus niet over een of andere wetenschappelijke constructie. Het schepsel, dat daar voor ons staat, — daar zegt de Schrift wat van.

„Is dus een totaal verkeerde houding, om aan den Bijbel te gaan vragen, wat hij zegt over de theorie van het creatianisme, — over de leer, dat God ieder mensch schept —, of ook over de leer van het traducianisme, dat de mensch geheel van z'n ouders komt.

„Is een ijdele bezigheid, om voor zulk een stelling een tekst te zoeken, want de Schrift spreekt niet over de leer aangaande den mensch, maar over dien mensch zelf. 't Gevolg is dan, dat de aanhanger van 't creatia- nisme precies evenveel teksten voor zijn leer kan vin- den als de traducianist".⁵⁾

1) A. Janse, a.w. pag. 42.

2) Dr D. H. Th. Vollenhoven, Het Calvinisme en de reformatie van de wijsbegeerte, pag. 33.

3) Dr D. H. Th. Vollenhoven, Het Calvinisme enz. Aan- teekeningen No. 5.

4) A. Janse, a.w. pag. 37.

ongeloofelijke.⁶⁾ Prikkels en nagels zijn het, waar- door hij zijn gedachten drijft in het hart en ge- weten. Hij wist door het illustratieve in zijn prediking, zooals een Arabisch spreekwoord zegt, de ooren zijner hoorders in oogen te veranderen. Hij deed de menschen haast zien wat zij hoorden; zoodat hij de waarheid, die hij predikte, met die- pen indruk bij hen thuis bracht. Overstelpend is voorts de overvloed van praktische opmerkingen, loepasselijke en stichtelijke overdenkingen. Daar- bij komt dat hij dikwijls zulke schoone, vaak eigenaardige teksten wist te vinden. Hij kende den weg in de Schrift als weinigen. Niet te mis- kennen is het evenwel, dat hij zelf vaak vervalt tot het ernstig euvel, waartegen hij zijn studenten op zoo geestige wijze heeft gewaarschuwd. „Er zijn predikers", zoo zegt hij, „die met hun tekst hebben afgedaan, zoodra zij dien voorge- lezen hebben. Zij geven aan dat deel des Woords een militair groet, en na er voor aangeslagen te hebben, rukken zij onbekommerd het land der vrijheid in".⁶⁾

Tegen herhalingen zag hij niet op, want hij kende deze als het geheim van den indruk. Hij sprak niet in bewegelijke woorden van mensche- lijke wijsheid, maar in de betooning des Geestes en der kracht. 1 Corinth 2: 4.

De invloed die van Spurgeons preeken wijd en zijd uitging, was verbazend groot. Rijken zegen heeft de Heere er op doen rusten. Anderzijds is hij, vooral in de eerste jaren van zijn arbeid in Londen, op schier ongeloofelijke wijze bespot en belasterd. De tegenstanders spraken steeds met minachting van „dien knaap". Zij noemden hem een acteur, een godsdienstigen volksman, die voor het „minne publiek" sprak, dat nooit in kerk of kluiskwam. Zij kwalificeerden hem als een

5) Zie: Das Buch der Bilder und Gleichnisse (2000 der beste Illustrationen) aus C. H. Spurgeons Werken. Gesam- melt, übersetzt und zusammengestellt von Herman Liebig. Vierte Auflage.

Ten aanzien van den rijkdom van beelden doen de pree- ken van Spurgeon denken aan die van Calvijn.

„Bij Calvijn treft men altijd beelden aan; hij is krachtig in symbolische voorstelling. Daarom is de lezing van Calvijn ook zoo aan te bevelen, om te leeren, hoe men de menschen pakken moet en de dingen begrijpelijk voor moet stellen". Dr A. Kuyper, College Dictaten, Deel I, blz. 49.

6) Lexingen, blz. 128.

Bij dit laatste citaat moeten wij wel dadelijk even een opmerking maken. Het is een ijdele bezigheid, zegt de schrijver, om voor zulk een stelling een tekst te zoeken, want de Schrift spreekt niet over de leer aan- gaande den mensch, maar over dien mensch zelf.

Het is natuurlijk volkomen juist, dat de Schrift niet over een „leer aangaande den mensch" spreekt, maar de Schrift spreekt ook niet over een leer aangaande God. De Schrift spreekt over God Zelf. Moet ik daaruit nu afleiden, dat de man, die de Drieëenheid Gods ontkent, pre- cies evenveel teksten voor zijn leer kan vinden als de man die de Drieëenheid belijdt? En moet ik nu op grond daarvan maar zeggen: Alle vragen over de Drieëenheid zijn ijdele vragen? Het wil ons voorkomen, dat wij met deze rede- neermethode ons begeven op een weg, waar ieder zijn eigen meening vrijelijk kan verdedigen. Trou- wens de stelling: „de Schrift spreekt niet over een leer aangaande God of aangaande Christus", is heel dikwijls verkondigd, maar meestal in die kringen, welke er belang bij hadden, de dogma- tische formuleeringen, indien mogelijk, op zij te zetten.

Het is wel juist, dat wij eerbiedig moeten luisteren naar de gansche Schrift. Maar dit beteekent dan een eerbiedig luisteren naar de Schrift in hare eenheid en in hare onderdeelen. Hoe gevaarlijk het is om te be- weren, dat het Schriftuurlijk redeneeren de zaak anders stelt dan de dogmatiek tot dusver deed, moge blijken uit wat de door ons geciteerde brochure een pagina verder doet. Wij lezen daar als volgt:

„Elders voegde men de ziel óók nog bij het lagere. Het levende lichaam noemt men dan met ziel en al vleesch.

En daartegenover stelt men dan als het hoogere, dat van God komt: de geest des menschen, zijn Persoon, zijn Ik.

En weer kost het geen moeite, om de woorden, waar de Schrift spreekt van vleesch en Geest — als zonde en Goddelijke gave — tegenover elkaar te stellen als lichaam en geest des menschen.

Maar wanneer ge dan Rom. 8 leest: „Zoo is er dan geen verdienis voor degenen, die in Christus Jezus zijn, die niet naar het vleesch wandelen, maar naar den geest"... dan voelt ge toch wel, dat het hier niet beteekent: die naar den geest des menschen wandelen in plaats van naar zijn vleesch —, maar dat het ziet op het wandelen naar den Heiligen Geest. Tegenover „vleeschelijk" (dat is: als kind van Adam geheel ver- kocht onder de zonde) staat „Geestelijk", met hoofd- letter, dat is: door den Heiligen Geest geleid als men- schen, die door Christus zijn gekocht".⁷⁾

Wat doet de schrijver hier zelf? Wel verre van heel de Schrift te laten spreken, citeert hij den tekst uit Romeinen 8:1. Inderdaad is in

5) Janse, a.w. p. 38.

grootsprekenden kwakzalver, als een „clericalen lafaard". Allerlei leugens en luster verzonnen ze, om die als slijk en modder hem in 't aangezicht te werpen. De meest tastbare dwaasheden werden over zijn preeken uitgebazuind. Ze werden zelfs gebrandmerkt als „een beleediging van God en menschen". Doch Spurgeon bleef onder alles even kalm. Hij wilde niet, dat zijn vrienden hem verdedigden. Zijn krachtige geest verhief er zich vol- strekt boven. Als hij wat gedrukt was van stem- ming, vroolijkte hij zich op met het bekijken der spotprenten, die bedoeld waren om hem te ver- nietigen. Terwijl zijn vijanden hem besprongen als wolven, ging hij voort met preeken, onvermoeid en krachtig als een leeuw.

Een zeer opmerkelijk verschijnsel is, dat van Spurgeon, die zelf nooit een preek heeft geschre- ven, kon worden gezegd, dat in elken trein en op ieder schip, dat uit Londen vertrok, wel een preek van hem te vinden was. In de nabijheid van het platform zaten snelschrijvers, die de preek van het eerste tot het laatste woord stenografeerden. Deze uitgewerkte preeken werden steeds door hem zelf gecorrigeerd en 's Maandags naar ver- schillende oorden van de wereld getelegraficeerd.⁸⁾

Meer dan 2000 zijner preeken zijn gedrukt. Zij werden in verschillende talen (sommige wel in twintig) overgezet en overal met graagte gelezen. Ook in ons land gingen de stuiverspreken bij het Christelijk publiek schier van hand tot hand.

Ondanks de lastercampagne, die tegen hem werd ingesteld, groeide zijn invloed en aanzien. Zelfs zóó, dat Spurgeon in Londen weldra gehouden werd voor „een verschijnsel", waarvan ieder, die meeleeftde, kennis behoorde te nemen. Hij werd gerekend onder de Londensche merkwaardig- heden. In het wassenbeeldenspel van Madame Tussand prijkte zijn beeld, niet ver van keizer Wilhelm en vorst Bismarck. En de kijklustigen bleven er in menigte bij stilstaan.⁹⁾

Onafwijsbaar wekt de persoon van Spurgeon, in wien zoo zeldzame gaven zich vereenigden, de vraag in ons, welke beteekenis zijn machtig op- treden gehad heeft voor zijn tijd en nog heeft ook voor ons. En wij achten deze inderdaad van het

7) Adama v. Scheltema, blz. 164.

8) O. Funcke, Beelden en Schetsen uit Engeland, blz. 91.

dien tekst de beteekenis van het woord geest de Heilige Geest.

Maar wanneer wij nu heel de Schrift laten spreken, dan blijkt, dat het woord geest wel degelijk ook iets anders kan beteekenen. Het woord geest heeft in de Schrift ook zonder eenigen twijfel de beteekenis van „de geest des menschen". (Het heeft zelfs nog een derde beteekenis: onder „geestelijk" kan óók verstaan worden de mensch wiens geest door Gods Geest geleid wordt.)

Dat het woord „geest" in de Schrift zeer stellig „geest des menschen" kan beteekenen, valt waar- lijk niet moeilijk te bewijzen. Als Stefanus zegt: „Heere Jezus, ontvang „mijnen geest!" (Hand. 7:59), kan dat woord „geest" toch moeilijk wor- den verstaan als „Geest Gods". In Rom. 8:16 heet het, dat Gods Geest getuigt met onzen geest. Buitengewoon belangrijk en wel zeer duidelijk is hier 1 Cor. 2:11. Daar gaat het over den geest des menschen, die in hem is. Prof. Grosheide in zijn Kommentaar (uit- gave Bollenburg 1932) zegt: „De geest des men- schen, die in hem is, is het ik, de persoon, het zelfbewustzijn, want de zin is hier heel alge- meen; wat hier staat, geldt van ieder mensch, zoodat pneuma verstaan moet worden van wat in ieder mensch aanwezig is". En bij zijn exegese van 1 Cor. 2:14 zegt Prof. Grosheide andermaal, dat Paulus het ik, de persoonlijkheid pneuma noemt.

Nu voelen wij al dadelijk, hoe weinig houdbaar dan het betoog is, waarbij men eenzijdig heel de Schrift wil laten spreken, maar anderzijds het begrip „de geest" van den mensch wil exegeti- seeren uit den tekst in Rom. 8:1, zonder rekening te houden met wat het woord pneuma of geest elders, zelfs nog in hetzelfde hoofdstuk (vs 16), beteekent.

Wanneer dan ook in het door ons uitvoerig besproken boek⁹⁾ gehandeld wordt over „de woor- den lichaam en ziel schriftuurlijk ge- bruikt", zooals de schrijver zelf zegt, dan meen- nen wij, dat de situatie toch wel een nader onderzoek wettigt.

Opvallend is, dat bij de meening, die door be- doelde „richting" wordt verdedigd, schier geen onderzoek ingesteld wordt naar twee punten, die naar wij meenen juist in het ver- band van het besproken onderwerp wel zeer groote beteekenis hebben.

Het eerste punt is dat van de termen der Schrift. Wanneer wij de Schrift lezen, moeten wij uit de Schrift zelve de beteekenis van de Schriftuurlijke termen afleiden. Wanneer wij dat doen, dan blijkt meer dan ééns, dat een bepaald woord in de Schrift onmogelijk op alle plaatsen

6) Dr D. H. Th. Vollenhoven, Het Calvinisme enz.

hoogste belang. Spurgeon doet ons nadrukkelijk zien, hoe het wezen van den predikdienst is ge- legen in de verkondiging van het volle en zu- vere Evangelie van Christus, dat een kracht Gods is tot zaligheid voor een ieder, die gelooft.

„Het is mijn overtuiging", zegt hij in een preek, „dat God over het algemeen het fraaie spreken en het kunstig opstellen van leerredenen en wat dies meer zij versmaadt, ten einde te doen zien, dat de zegen niet komt tengevolge van men- schelijke kracht, maar door Zijn Geest".

De vermenging van het ongelijkmatige veroor- zaakt steeds broosheid. Het beeld, dat op voeten staat van ijzer en leem, slaat weldra in stukken en brokken tegen den grond. Dit geldt in zeer bij- zondere mate ten opzichte van de heilige dingen. Wie de verkondiging van Gods Woord tracht op te sieren met menselijke kunsten en vondsten, bezondigt zich ernstig aan het Heilige. De be- dienaar des Goddelijken Woords mag niets gemeen hebben met een tooneelspeler.

In de prediking is steeds eisch: eerbiedige schuchterheid. Zeker blijft hier steeds van kracht, wat de Schrift zegt van gouden appelen op zilve- ren gebede schalen, Spreuken 25:11. Onze tijd, die in alles zoo geweldig op het uitwendige belust is, brengt een groot gevaar mee óók voor den predikdienst. Het is zeer te vreezen, dat wie alleen onder het gehoor komt van „eerste-klas-dominees", of in de prediking staat naar het pikante en prikkelende, van honger naar geestelijk voedsel weinig kent. De tegenwoordig vaak gebruikelijke uitdrukking „prachtige preek", doet denken aan de tegenstrijdige uitspraak: „een prachtige red- dingsboot".

Treffend heeft Dr Arthur T. Pierson gezegd: „Gods bedoeling met Spurgeon te verwekken schijnt geweest te zijn, aan te toonen, dat er geen behoefte bestaat aan nieuwe middelen, dewijl het oude Evangelie nog altijd is de kracht Gods en de wijsheid Gods tot zaligheid".⁹⁾

J. P. T.

9) Dr Arthur T. Pierson, Evangelisatie in Theorie en Praktijk, blz. 130.